

Medij. istraž. (god. 22, br. 2) 2016. (127-161)
RECENZIJJE, PRIKAZI, BILJEŠKE

Viktorija Car, Miroljub Radojković, Manuela Zlateva (ur.): *Requirements for Modern Journalism Education – The Perspective of Students in South East Europe*. Sofia: Konrad Adenauer Stiftung, 2016., 207 str.

The book *Requirements for Modern Journalism Education – The Perspective of Students in South East Europe* is an important and excellent contribution to advocacy for better journalism education in South East Europe (SEE). Lack of research of this kind, as well as lack of vision for development of education of journalists in individual countries and in regional perspective, prevents more strategic planning and better coordination in developing journalism education curricula in South East Europe. This book gives us an overview of journalistic education from the perspective of the most important actors in education – students, and helps us to better understand their position in education process and their level of (dis)satisfaction in it. This is the reason why I see this book as the important read for all colleagues from universities which have journalism departments, media studies or communication science studies in SEE, as well as to other stakeholders (ministries of education, media etc.).

The book is well structured. It is good that it was not written only as a compilation of country reports, but it has a comparative aspect, which helps to learn more about joint strengths and weaknesses of a journalistic education in a cross-South East Europe perspective, to define joint problems and to suggest possible solutions that could be implemented in all countries.

Debate on changes of journalism as a profession, at the beginning of the book (Introduction) is an important one, as it points out that such changes demand adjustments of journalism education as well. However, although technological changes are the most significant cause of change in journalism of the 21st century, there are some other causes, such as concentration of media ownership and corporate culture in media on a global scale, as well as regional problems, such as lack of transparency in media, lack of investigative journalism, raise of low-taste content in media etc. This also reflects on motivation of

students to study journalism and their perception that one does not need formal education to be a journalist nowadays.

After Introduction chapter, five country reports (Albania, Bulgaria, Croatia, Romania and Serbia) follow with results of a survey conducted among journalism students of BA and MA programs of state universities and private higher education institutions.

Comparative chapter of this book is very important and well structured. It is supported with many data and really does provide a very good insight in strengths and weaknesses of journalistic education in SEE. I would say that this is an added value of this book, in comparison to similar collections of national report done by the same methodology, which usually stop at providing national reports and recommendations. General conclusion is that there is solid common ground between the countries, and that a need has emerged for new reforms in journalism education and for improvement of the existing curricula in SEE countries. A new one, coordinated curricula, would help standardize a better quality of journalism education, support students' mobility be-

tween journalism programs in the region including universities and media outlets, and ensure better exchange of knowledge and experience of educators.

I find this book very useful and important, not only for getting the overview of state of art of the journalistic education in South East Europe, but also for the future planning of activities regarding improvement of it. Methodology of survey is excellent and it can be implemented in other European countries as well to measure level of satisfaction of students with their education for journalism. Development of this methodology, based on students' perception, is a significant step forward in journalistic education research. Also, combination of public and private university students included in survey gives us more in depth insight into similarities and differences between two different education providers. I congratulate to authors of this book on their efforts to conduct this survey and to KAS for understanding the importance of such research, especially for SE European countries.

Lejla Turčilo

Hallvard Moe i Hilde Van den Bulck (ur.): *Teletext in Europe: From the Analog to the Digital Era*, Gothenburg: Nordicom, 2016., 249 str.

Urednička knjiga *Teletekst u Europi* je rezultat zajedničkog napora sveučilišnih profesora okupljenih iz svih dijelova Europe, koji su u ovoj publikaciji istražili razvoj teleteksta od analognog doba sve do digitalne ere. Knjigu su uredili Hallvard Moe, profesor Medijskih Studija na Sveučilištu u Bergenu te Hilde Van den Bulck, profesorica Komunikacijskih Studija na Sveučilištu Antwerpen. Knjiga započinje sa predgovorom u kojem su istaknute glavne smjernice rada, te je sadržajno podijeljena u dvije velike cjeline: *Perspectives* i *Cases*, uz *Postscript* i biografije autora, koje se nalaze na kraju.

Prvi se dio knjige sastoji od tri poglavlja u kojima autori pružaju detaljna objašnjenja polazeći od shvaćanja teleteksta kao „zaboravljenog medija“. Tako urednici Moe i Van den Bulck u prvom poglavlju otkrivaju razloge nedostatka istraživačkih interesa po pitanju teleteksta i ističu potrebu za unaprjeđenjem istraživanja na tom području.

Autorica Raquel Meyers u sljedećem poglavlju ide korak dalje od razumijevanja teleteksta kao medija čija je poruka isključivo tekstualna. Meyers smatra kako teletekst posjeduje i stanovite umjetničke elemente koji nadilaze njegovu osnovnu funkciju medija, te zaključuje kako najbolje vrijeme teleteksta tek treba doći. Nasuprot

tome, Lars Nyre definira teletekst kroz fenomenologijsku prizmu ističući kako ovaj medij nije od esencijalnog značaja za ljudsku egzistenciju, premda tvrdi kako su čistoća i jednostavnost izraza karakteristike koje čine teletekst zanimljivim.

Drugi dio knjige pruža *case-study* analize razvoja teleteksta na primjerima različitih europskih država. Van den Bulck istražuje razvoj teleteksta u belgijskoj pokrajini Flandrija koji nastaje u sklopu javnog servisa potaknut inicijativom grupe entuzijastičnih volontera. Taj je teletekst vrlo brzo počeo bilježiti porast sadržaja i usluga koje je nudio naglo rastućem auditoriju. Na tom tragu autorica analizira na koji je način takav razvoj teleteksta poticao društvene prijemore i kako je teletekst utjecao na širi „medijski ekosistem“.

Potonjim se pitanjem bavi i sljedeće poglavlje, u kojem Manuel Puppis, Samuel Studer i Edzard Shade na primjeru Švicarske analiziraju sukob između izdavača novina i javnog servisa, uspoređujući slučaj teleteksta sa počecima televizijskog oglašavanja 60-ih godina prošlog stoljeća, online aktivnostima javnih servisa i počecima HBBTV-a. Autori zaključuju kako je suradnja jedina poželjna strategija kojom bi se izbjegli sukobi i savladala pojava fluidne naravi – tzv. medijska

kriza. Pritom poseban naglasak stavljaju na primjenu ove kooperacijske metode u malim medijskim sistemima.

Koristeći se povijesnim i političko-ekonomskim gledištem, Marko Ala-Fossi prikazuje razvoj teleteksta u Finskoj te objašnjava zašto ondje teletekst uspijeva preživjeti prijelaz televizije u digitalno doba. Što se tiče Švedske, Pernila Severson preko pojma „Super Teletext“ opisuje posebnu vrstu teleteksta koji uključuje multi-medijske sadržaje i interaktivnost, te ističe kako je ta preobrazba rezultat njegova sudjelovanja u procesu digitalnog medijskog razvoja, prilikom čega se i sam transformirao.

Ole J. Mjøs istražuje tri povijesne faze RUV teleteksta u sklopu islandske televizije i zaključuje kako je taj proces mogao poticajno djelovati na razvoj drugih medijskih platformi, poput Interneta. S ciljem razmatranja načina na koji se tradicionalni mediji analogne ere koriste danas, Halvard Moe istražuje razvoj uporabe teleteksta među različitim grupama norveške populacije.

Za svijet medija u Hrvatskoj posebno je zanimljiv članak Mate Brautovića i Tene Perišin. Autori ističu kako je teletekst odigrao važnu ulogu u informiranju tijekom Domovinskog rata, te ga smatraju posebnim zbog činjenice da je djelovao u potpuno drugačijem kontekstu političkih zbivanja od teleteksta Zapadne Europe.

U poglavlju koje se bavi teletekстом u Italiji, Luca Barra i Gabriele Barbi na primjeru javnog servisa RAI tuma-

če kako je ondje prisutan veliki značaj reklamnih i komercijalnih inicijativa. Uvodeći pojam „talijanske idiosinkrazije“, autori na zanimljiv način interpretiraju odnos teleteksta sa politikom, komercijalnim modelom i uredničkim strategijama.

U posljednjem poglavlju, Lyombe Eko istražuje Teletel/Minitel, videotekst servis u vlasništvu Francuske vlade. Eko zaključuje kako je taj servis omogućio stanovnicima Francuske, ali i cijelog francuskog govornog područja, lakšu tranziciju u svijet Interneta.

Teletekst u Europi je jedan od rijetkih znanstvenih poduhvata koji se bavi teletekстом, medijem koji je često zamenaren od strane medijskih istraživanja. Autori su u svojim radovima uspjeli istaknuti važnost ovog „zaboravljenog“ medija, razumijevajući ga kao preteču novih i digitaliziranih medijima te kao preduvjet za lakše prihvaćanje platformi poput Interneta. Isto tako, ova publikacija pokazuje kako je teletekst zbog svoje sposobnosti prilagodbe i mogućnosti spajanja s drugim medijima komunikacije (npr. pametnim telefonima) izbjegao svoje izumiranje. Stoga, *Teletekst u Europi* predstavlja značajan pomak u razumijevanju toga medija i, naravno, hvalevrijedan doprinos cjelokupnoj sceni medijskih istraživanja u svijetu. Ovdje valja dodati kako ova knjiga ima poseban značaj za hrvatski medijski sustav, ponajviše iz razloga što su istraživanja teleteksta u Hrvatskoj još oskudnija doli u ostatku Europe.

Marino Erceg

Ana Tkalac Verčić: *Odnosi s javnošću*. HUOJ, Zagreb, 2016., str. 449.

Knjiga *Odnosi s javnošću* autorice Ane Tkalac Verčić predstavlja prvi sveučilišni udžbenik iz područja istoimene discipline na razini Republike Hrvatske, koji objedinjuje teorijska znanja i praktične primjere iz struke. Iako su s jedne strane odnosi s javnošću suvremena komunikacijska disciplina, s druge strane, u okvirima hrvatske, ali i regionalne znanstvene i stručne zajednice, još su uvijek disciplina u nastajanju s ipak primjetnim odmakom u razvoju i obrazovnim standardima. Osim toga, odnosi s javnošću, kako stoji u predgovoru udžbenika, lokalna su, ali istovremeno i međunarodna profesija, stoga je potonji udžbenik Ane Tkalac Verčić iznimno važan teorijski doprinos, prilagođen lokalnim uvjetima razumijevanja pojma, svrhe te značenja discipline na razini dviju zajednica: sveučilišnoj i poslovnoj.

Udžbenik je podijeljen u 15 poglavlja kroz koje Tkalac Verčić daje pregled relevantnih teorija, a primjerima ih uklapa u lokalni kontekst. Svako poglavlje započinje nizom *ciljeva*, koji omogućuju čitateljima preglednije praćenje strukture udžbenika u cijelosti te određenje pojedinih pojm(ov)a u pripadajućem teorijskom okviru. Povrh toga, poglavlja sadrže i određene *studije slučajeva* s djelomično usporedivim strukturama, napisane i objašnjene od strane struč-

njaka i stručnjakinja¹, koji su na posljetku predstavljeni kroz odgovore na pitanja studenata i studentica². Na taj način, uključujući i studente odnosa s javnošću u sadržajno oblikovanje rada, autorica je na svojstven način približila teorijske koncepte studentskoj populaciji, ujedno i ciljnoj javnosti ove knjige. Napo-

¹ Kristina Laco je opisala slučaj *Svako dijete treba obitelj*, UNICEF-a Hrvatska, Dejan Verčić koji je prikazao *BledCom*, Snježana Bahtijari koja je pisala o obilježavanju 60. obljetnice Ericssona Nikole Tesle, Dubravka Jusić koja je prenijela Vipnetov slučaj, Čini pravu stvar, Dunja Bua Maričević i slučaj *Pharmas*, Daria Mateljak s opisom slučaja OTP banke, *Kuhamo vrijednost*, Dijana Kobas Dešković i slučaj *Mamforce*, Marina Čulić Fischer i *Adidasova Godina trčanja*, Violeta Colić i opis slučaja *Stavovi o mirovini AZ fonda*, Maja Weber i T-mobile-ov (odnosno HT) projekt *Blizu korisniku – menadžment na usluzi*, Ankica Mamić i *Varteksov Proces predstečajne nagodbe*, Aleksandra Kolarčić i *Sve za nju, najbolju prijateljicu*, udruge Sve za nju, Krešimir Macan i predstavljanje kampanje Željka Keruma za gradonačelnika Splita, 2009., *Vrime je*, Mario Aunedi Medek i opis slučaja *Lijepa naša Sava* Coca Cole HBC Hrvatska te Tamara Sušanji Šulentić i studija *Yammer*, Plive Hrvatska. Stručnjakinje i stručnjaci, u daljnjem tekstu=stručnjaci/profesionalci.

² U daljnjem tekstu: studenti

sljetku, kao i u većini udžbenika, poglavlja završavaju *pitanjima za ponavljanje*, koja osobito mogu poslužiti studentima pri savladavanju nastavne materije.

Autorica udžbenika pristupa odnosima s javnošću od šireg prema specifičnom određenju. Kao prvo, definira i predstavlja funkcije odnosa s javnošću te izuzetno važno poimanje ciljnih javnosti, koji „žive u suživotu“ s određenom organizacijom, a usporedno im se *PR*³ praktičari svakodnevno u ime organizacije obraćaju. Slijedom toga, čitavo jedno poglavlje autorica posvećuje pojmu *javnosti* koje u suvremenim komunikacijama, zahtijevaju izuzetno jasno određenje i segmentaciju, kao jedan od preduvjeta komunikacijskih strategija, što je zatim, i ključni uvjet dugoročno uspješnih i kvalitetnih odnosa. Iz tog razloga, s osobitim je obzirom ukazana i važnost segmentacije interne javnosti, čije određenje, s jedne strane, može utjecati i na poboljšanje interne komunikacije pa indirektno i na eksterne, no s druge strane, često je odjelno prijeporna tema. Zato autorica ukazuje na izuzetni značaj interne komunikacije, koja bi prema svojim osobitostima, trebala biti u domeni odnosa s javnostima te dalje ističe, kako se potonji vid prenošenja ključnih informacija, mora kontinuirano usavršavati i prilagođavati, jer nalazi

brojnih istraživanja pokazuju da globalno opada povjerenje zaposlenika u postavljena vodstva organizacija. S time u vezi, Tkalac Verčić oblikuje svojevrсни profil *PR* stručnjaka (osobito žena, kojih je prema istraživanju HUOJ-a čak 72 % u odnosu na 28 % muškaraca) te ukazuje na važnost postavljanja i utvrđivanja kriterija i granica profesionalizma struke, jer je široki raspon socijalne odgovornosti, aktivnosti i utjecaja na javnost(i) i uslijed slučajnih posljedica dužnosti, koje praktičari svakodnevno obavljaju. Kao posljedicu ne regulacije standarda (pa i ne licenciranje/certificiranje struke), autorica navodi dva velika problema odnosa s javnošću, a to su s jedne strane, činjenica da klijenti nisu svjesni značenja osoba koje se bave odnosima s javnošću, što točno rade te kolika je njihova vrijednost i važnost u poslovnoj zajednici. S time u vezi, također ističe kako je značenje struke prepoznato, u većini slučajeva, tek usred krizne situacije. S druge strane, nepravilno tumačenje odnosa s javnošću, kako od strane samih stručnjaka, tako i teoretičara, ovu disciplinu dovodi u nezgodan položaj. Tome svakako na ruku ide i nejedinstvena definicija discipline i poistovjećivanje s marketingom i oglašavanjem. Zbog toga, Ana Tkalac Verčić napominje kako odnosi s javnošću moraju biti organizirani kao samostalna funkcija unutar organizacije, ali istovremeno biti potpora marketinškoj funkciji i

³ *PR*, kratica engleskog termina/naziva *public relations*

komunikaciji organizacije. Dvosmjerni, integrirani i ravnopravni (bez podređenosti i nadređenosti) odnos potonjih disciplina može imati samo pozitivne posljedice na organizacijsko poslovanje. Nešto rjeđe, ali jednako tako prisutno izjednačavanje odnosa s javnošću (uvjetovano povijesnom vezanošću ovih disciplina) isključivo u sferi komunikacije s medijskim djelatnicima i ostvarivanja željenog publiciteta, potpuno je pogrešno tumačenje. Naime, odnosi s medijima (i posljedično kreiranje publiciteta), jesu isključivo jedan od brojnih programa odnosa s javnošću. No, u uvjetima dominacije suvremenih medija, u kojima digitalne tehnologije ostvaruju značajne akceleracijske promjene te veliki utjecaj javnoga mnijenja u oblikovanju različitih društvenih procesa, taj se odnos još intenzivnije mora međusobno prilagođavati i uvažavati. Poglavlje posvećeno društvenim i digitalnim medijima, stoga ovome udžbeniku, daje pionirsku ulogu među ostalim svjetskim udžbenicima iz područja odnosa s javnošću jer bez shvaćanja njihova značenja, bez kojih je komunikacija danas nezamisliva, gotovo je više i ne moguće razmišljati i djelovati u kontekstu odnosa s ciljnim javnostima.

Ulogu odnosa s javnošću iz navedenih razloga, autorica smješta na razinu organizacijskog i strateškog menadžmenta, ali kroz primjere iz poslovanja, ukazuje na važnost i potrebu angažiranja vanjskih agencija te isto

tako na kvalitetnu suradnju s drugim odjelima, unutar organizacija, pri procesu ostvarivanju zajedničkih strateških i poslovnih ciljeva. O pojmu nastanka discipline, autorica progovara kroz teorije četiriju modela odnosa s javnošću s osobitim obzirom na podrijetlo struke i razlikovanje povijesno utemeljene terminologije područja u Europi spram onog u SAD-a te ukazujući na ključne događaje u Hrvatskoj, daje obol razvoju domaćih odnosa s javnošću. S obzirom kako autoričin pristup polazi od homogenog shvaćanja teorije i prakse, ciljeve komunikacije u odnosima s javnošću objašnjava kroz zbir relevantnih komunikacijskih teorija: javnosti i dionika, difuzije, postavljanja dnevnoga reda, dvosmjerne komunikacije, razumijevanja komunikacijskoga uvjeravanja i naposljetku, etike i etičkih postulata u radu *PR* profesionalaca osobito prilikom persuazije. No, pritom autorica zastupa stajalište kako uvjeravanje nije isključivo jednosmjernan tijek informacija, argumentacije i utjecaja, iako se upravo to često percipira kao temelj odnosa s javnošću. Takvim sustavnim pristupom, *Odnosi s javnošću* smješteni su zasigurno na platformu udžbenika s međunarodnim značajem. Nadalje, autoričino (specifično) poimanje obrazovanja odnosa s javnošću, koje smješta u nišu fakulteta koji nude poslovna znanja (marketing, menadžment i financije) kao svojevrsni preduvjet pripreme za izradu i razu-

mijevanje (kvalitetnih) strateških planova odnosa s javnošću, jednako tako, daje drugačiji znanstveni pogled na disciplinu sa odmakom od komunikološkog „svojetanja“ discipline. Kako bi organizacija imala koristi od odnosa s javnošću te kako bi stručnjaci mogli omogućiti najbolju primjenu komunikacijskih rješenja, važno je poznavati proces i korake komunikacijskih odnosa. Uzimajući u obzir strateški komunikacijski plan, u četiri udžbenička poglavlja, objašnjen je spomenuti proces: od detekcije problema, definiranja komunikacijskih programa u kontekstu analize stanja, postavljanja ciljeva i planiranja programa s odmakom od kratkoročnih korištenja, taktičnog odabira komunikacijskih intervencija i akcija (razlikovanje pojmova objašnjeno je na primjeru „slučaja Tylenol“) do vrednovanja komunikacije i čitavog procesa u kategorijama mjerljivih rezultata. Evaluacija pojedinih koraka (s naglaskom na važnost odabira primjerene vrste i metode istraživanja) nije bitna samo radi porasta troškova pojedinih projekata i praćenje socijalno-ekonomskih promjena u društvu, već napose, kako navodi autorica, radi pokazivanja uspjeha odnosa s javnošću kao poslovne funkcije. Svaka bi uspješna organizacija, potonji proces trebala slijediti, ne samo radi opstojnosti, već i radi predviđanja koraka koji mogu dovesti do

eventualne krize. Upravljanje u kriznoj situaciji, može umanjiti dinamiku krize, a pritom svakako treba imati na umu da određeni organizacijski postupci nisu nužno krizni i da krizna komunikacija i kvalitetno upravljanje istom, može čak pospješiti ugled i reputaciju same organizacije.

Konačno, u knjizi je čitavo jedno poglavlje posvećeno upravo etici u odnosima s javnošću jer, prema autoričinu sveobuhvatnom i prethodno navedenom pristupu odnosima s javnošću, standardi etičnog (poslovnog) ponašanja mijenjaju se s vremenom i kao takvi, moraju biti u potpunosti prilagođeni društvenim i tržišnim promjenama te suvremenim zahtjevima, a upravo bi zato, uloga stručnjaka za odnose s javnošću (u svakoj organizaciji), među ostalim, trebala biti njezina „savjest“, odnosno kompetentni eksterni glasnogovornik. U tom smislu, kako je navedeno u udžbeniku, nespremnost i može bitno neznanje stručnjaka i profesionalaca u struci, često dovode do profesionalnih prijevora. Prema tome, teorijsko promišljanje o etičkim principima i povezivanje istog s praktičnim primjerima je nužno, a upravo to čini značajni dio ovoga udžbenika, koji stoga može poslužiti kao „relevantna platforma“ znanja i smjernica studentima, nastavnicima, ali i već etabliranim *PR* stručnjacima.

Andelka Raguž

Martina Globočnik: *Tko tu koga gleda*, Zagreb: FADE IN, 2015., 213 str.

Knjiga *Tko tu koga gleda* druga je knjiga Martine Globočnik (prva je bila *Ljudi iz televizora*, Zagreb: Što čitaš?, 2004.), scenaristice i redateljice čiji je rad već 20 godina usmjeren na televiziju. Od 2002. godine Martina Globočnik za Fade In radi reportaže te društveno angažirane dokumentarne filmove. Kao članica autorskog tima pokrenula je serijal *Direkt*. Neki od njezinih najpoznatijih i nagrađivanih filmova su *Ženska posla* (2003.), *Vragovi, crveni, žuti, zeleni* (2007.), *Gabriel* (2012.), a najnoviji film koji je snimila *Okus doma* (2016.) progovara o životima tražitelja azila u Hrvatskoj.

Tko tu koga gleda knjiga je posvećena medijskom aktivizmu i društveno angažiranom dokumentarnom filmu. U prvom dijelu knjige *Prostor za medijski aktivizam* autorica piše o mogućnosti da mediji budu platforma za zagovaranje „prava i realnih potreba marginalnih grupa s ciljem aktiviranja šire zajednice“ (4). Riječ je o videoaktivizmu koji je usmjeren na promoviranje ljudskih prava, zagovaranje ravnopravne raspodjele bogatstva, zaštitu okoliša, demilitarizaciju društva, itd. Uz pregled najpoznatijih i najutjecajnijih svjetskih primjera videoaktivizma, autorica navodi još niz primjera u kojima kamera u rukama medijskih aktivista preuzima moć „popravljanja svijeta“ (10). Ističući

mogućnosti medijske konstrukcije stvarnosti i manipulacije, Globočnik upozorava da televizija namjernim izostavljanjem, iskrivljavanjem informacija ili pogrešnim usmjeravanjem čini izbor te tako promovira određene političke ideje, odnosno podržava određene gospodarske subjekte (12). S druge strane, „u vrijeme mira i takozvanog ‘normalnog stanja’, ono što mediji neiscrpno žvaču je hiperrealistična svakodnevica koja se nerijetko uobličava u medijski senzacionalizam“ (13), ali pritom, u društvu gotovo potpuno izostaje kritika senzacionalizma i *infotainmenta* (15). Autorica dalje piše o izostanku etičkih standarda, ponajprije kada se zloupotrebljava privatnost druge osobe u funkciji medijskog senzacionalizma te piše o osobnoj transformaciji koju autorice i autori proživljavaju za vrijeme pripreme, snimanja i montaže društveno angažiranog dokumentarnog filma.

Drugi dio knjige *Rad na društveno angažiranom dokumentarnom filmu* opisuje sve procese rada na filmu – od ideje, istraživanja i pisanja scenarija te kreiranja redateljske koncepcije, do financiranja, snimanja, produkcije i postprodukcije. Ovaj dio knjige gotovo udžbenički daje pregled poslova svake osobe uključene u proces stvaranja dokumentarnog filma – od istraživača i redatelja, preko snimatelja,

„tonca“, majstora svjetla i montažera, do organizatora snimanja i producenta. Autorica strpljivo čitatelje upoznaje s osnovama dramaturgije i naracije na filmu, objašnjava koliko su u filmu važni jezik i govor, opisuje što je to redateljska koncepcija te kako se naracija gradi oko glavnih protagonista. Globočnik ističe intervju kao osnovnu tehniku koja se primjenjuje u radu na dokumentarnom filmu (112) te pritom detaljno opisuje zadaće ispitivača (novinara) s ciljem minimalne intervencije u ono što će protagonist izreći u kameru.

Poglavlja *Na snimanju* i *U montaži* najkorisnija će, vjerujem, biti studentima novinarstva i medijske produkcije, ali i svima koji se po prvi put susreću s televizijskim snimanjem i montažom te pojmovima koji se na njih odnose. Globočnik detaljno opisuje i objašnjava pojmove kao što su *mise en scène*, kadar, kadriranje, planovi, rakursi, vrste kadrova, kompozicija kadra, kretanje kamere, montažne spona, ritam, itd. Sve ih dodatno pojašnjava i na konkretnim praktičnim primjerima. Poseban naglasak stavljen je na etička načela „kojima se čuva integritet snimanih osoba i vrijednosti propagirane ciljevima medijskog aktivizma“ (157). U *Dodacima* ovog dijela knjige nalaze se primjeri sinopsisa, *treatmenta*, redateljske koncepcije i scenarija.

Treći dio knjige *Mediji u funkciji društvene kontrole: dva osvrt* sadržajem i stilom pisanja bitno odudara

od prva dva dijela knjige. Ovdje si autorica daje oduška te se upušta u temeljna filozofska propitivanja uloge medija u društvu, prije svega televizije. Prvi je osvrt *Masovni mediji na braniku simboličkih postavki čudoređa*. Globočnik polazi od u medijskim studijama općeprihvaćene premise da televizija promovira društvene norme, običaje i vrijednosti. „Ona odražava smjer u moralnom kompasu što su ga postavili društvene elite i naslijeđe“ (171). Pritom, mediji u svojim sadržajima imitiraju rituale i mitološko naslijeđe te ih prilagođavaju publikama. U tom procesu trajno je prisutna i moralna cenzura pa je tako uobičajeno da filmovi svjetskih *mainstream* produkcija redovito završavaju pobjedom dobra nad zlim. Međutim, kao što „televizija u pravilu ne izlazi iz granica koje je postavilo društvo“, postoji i „recipročno očekivanje da članovi toga istoga društva neće previše izlaziti izvan okvira koje postavlja televizija“ (173). Autorica naglasak stavlja na društvene elite koje imaju pristup kreiranju televizijskog programa te su poluga institucijama koje televizijski program „nastoje izbrusiti svojom vječnom brusilicom ukusa i mjere“ (173). Prenoseći poruku do publika, mediji neizbježno iskrivljuju informacije i to ponajprije „preuveličavanjem koje je motivirano senzacijom“. U tom preuveličavanju ponovno su važni i rituali i mitološka ikonografija koje široka publika prepoznaje pa je upravo kroz njihovo korištenje lako isprovocirati sukob, odnosno ekstremnu emociju. Autorica

pojašnjava kako je prostor masovnih medija ispunjen konstrukcijama i stereotipima te jasnim i kratkim porukama. „Junaci u mitovima su stereotipizirani, prototipi neke ideje ili namjere. Masovni mediji koriste mitove kako bi društvena elita postavila vrijednosni okvir, detektirala problem i junaka te našla rješenje“ (178). Kao glavnu poluge za manipulacijom publikama Globočnih navodi medijski učinak izazivanja osjećaja krivnje kod pojedinca – primatelja poruke. Taj osjećaj krivnje može biti individualni, vjerski ili moralni. Jer, kako ističe, „strah s jedne strane i krivnja s druge, balans su u prostoru društvene razmjene na razini pojedinac – društvo, pri čemu se strah prezentira kao oprez i poziv na sigurnost“ (178). A tu nastupaju društvene institucije koje kroz medije nude upravo sigurnost – ona je nagrada za „ispravno ponašanje“. Autorica se izrazito fokusira na religijske pojmove, elemente, emocije te pravila i rituale koje mediji kopiraju. Pa tako kaže da „televizija promovira suzdržavanje od grijeha i onda kad je grijeh počinjen“ (179). Naime, „televizija stvara psihološku barijeru pred svjedočenjem grijeha; promatranje i simboličko proživaljavanje čina grešnosti te moralno udaljšavanje od počinitelja, umanjuje grijeh promatrača, ali promatrač time ne postaje bezgrešan“ (179). Autorica u ovom osvrtu zaista tjera čitatelja na filozofsko promišljanje medija i njegove društvene moći, unutar društveno određenih simboličkih vrijednosnih sustava. Ističući osjećaj krivnje i

želju za „ispravnošću“, autorica u taj proces ubacuje i element „običnosti“ zločinca. Naime, „kada brane određene društvene norme, sjećanja i vrijednosti, mediji manipuliraju prema potrebi čas krivnjom (odgovornošću) žrtve, čas običnošću (neodgovornošću) zločinca“ (180). U trajnom odnosu pojedinac – masa, mediji imaju moć skrivati pojedinca iza gomile tako što iskrivljuju ili pojednostavljuju priču pa, primjerice, ubojica postaje nečiji susjed, suprug, vjernik, otac, majka, prijatelj, itd. Tako su mediji u mogućnosti isprovocirati kod publike i efekt Stockholmskog sindroma (zbližavanje sa zlostavljačem). Pritom nečija nedužnost uvijek nekoga optužuje – „barem onoga tko je spreman na simboličku žrtvu“ (181). Ta medijska konstrukcija posuđena je iz društvene dinamike gdje pripadnost grupi pruža pojedincu dva umirujuća osjećaja – prvi je da pojedinac nije sam, a drugi je da nije odgovoran. Kao zaključak ove filozofske rasprave, Globočnik ističe jasnoću poruke koju mediji prenose, a ona je da se od pojedinca očekuje da teži savršenstvu, ali ga on nikada ne može dosegnuti. „Čovjek se nalazi u vječnom limbu nesavršenosti na što ga uporno podsjećaju masovni mediji. A taj limb nije ništa drugo do točka kontrole kojom nama manipuliraju društvene elite“ (185).

Drugi je osvrt naslovljen *Iščitanje izgradnje identiteta iz suvremenih mitova* i predstavlja filozofski tekst o čovjeku koji „u svojoj refleksiji, u sa-

modoživljaju i nije drugo do skup identiteta“ (189). Autorica fokus stavlja na uloge koje pojedinci stječu, grade i gube tijekom života, ali i koje prihvaćaju pristajući biti dijelom medijski konstruirane stvarnosti. Opisuje ih kroz niz primjera glavnih likova poznatih filmova. Autorica polazi od tvrdnje da „filmski i medijski narativi općenito stvaraju nove mitološke obrasce“ (192). Suvremeni mit dio je *reality show* serijala gdje unutar te žanrovski konstruirane realnosti natjecatelji postupno usvajaju uloge definirane igrom, a autorica ih detaljnije objašnjava na primjeru *reality showa* Farma.

Knjiga *Tko tu koga gleda* vrlo je slojevita i na teorijskoj i na praktičnoj razini. Iz nje jasno progovara autoričino veliko iskustvo kako u kreativnom stvaralaštvu vezanom uz društveno angažirane televizijske forme i žanrove, tako i u njezinom interesu za promišljanje televizije kao medija i njezine društvene uloge i odgovornosti. Ono što knjizi nedostaje jest uredničko „peglanje“ koje bi uklonilo jezične i tehničke nesavršenosti ove knjige, a koje – iako ne pretjerano velike – ipak ometaju čitanje i uživanje u ovom vrijednom štivu.

Viktorija Car

Ivana Hebrang Grgić (ur.): *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti*, Zagreb: Školska knjiga, 2015., 278 str.

Hrvatska znanstvena zajednica ubraja se u male zajednice, a njihovo je osnovno obilježje mali broj ljudi koji se bave određenim područjem, stoga veliki izazov predstavlja manjak komunikacije i suradnje među znanstvenim područjima, upozorava urednica Ivana Hebrang Grgić u predgovoru knjige *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti* u izdanju Školske knjige. Knjiga je podijeljena u tri velike cjeline: *Organizacija uredničkog rada*, *Autori: prava, obveze i vještine* te *Posebnosti znanstvenih područja*, a na kraju u prilogu do-

nosi Hrvatsku deklaraciju o otvorenom pristupu.

Znanstveni su časopisi iznimno važni jer osim promicanja kriterija izvrsnosti, oni promiču i nacionalnu kulturu te nacionalnu znanost, pridonoseći izgradnji kolektivnog znanja, ističu Ana i Matko Marušić u poglavlju *Znanstveni časopisi u Hrvatskoj – teška pitanja na koja nije teško odgovoriti*. Hrvatska je znanstvena zajednica na znanstvenoj periferiji čija su obilježja „nedostatak kritične mase istraživača za održivu znanost, slabo financiranje u znanosti, jezične bari-

jere“ (2015: 19). Prihvaćanjem mediokriteta i lošijih radova stvara se lažni sustav vrijednosti koji promovira neznanje, smanjuje se međunarodna vidljivost, a sve kao posljedica neučinkovite znanstvene politike, upozoravaju autori.

Objava znanstvenog rada važna je faza u znanstvenom djelovanju, stoga znanstvenici moraju voditi računa o odjeku časopisa, ali i njegovu ugledu, budući da navedeni parametri utječu i na njihov osobni, ali i institucionalni ugled, upozoravaju Bojan Macan i Jelka Petrak u radu *Bibliometrijski pokazatelji za procjenu kvalitete znanstvenih časopisa*. Jedan od faktora koji doprinosi kvaliteti časopisa je i faktor odjeka (IF), a na temelju zapisa u citatnim bazama podataka rade se bibliometrijska istraživanja. Sve veća upotreba digitalnih medija usporava razvoj novih časopisa, ali doprinosi i komercijalizaciji znanstvenog izdavaštva, koje je postalo unosan posao, naglašava Jadranka Stojanovski u radu *(R)evolucija znanstvenih časopisa*. Naplaćivanje objavljenih radova te uređivanje istih samo su dio novih trendova i usluga tzv. izdavača predatora. Autorica upozorava kako je jačanje kvalitete u slobodnom pristupu moguće kroz semantička poboljšanja i jasnije upute za autore, za što odgovornost snose urednici, te primjenu novih multimedijских formata, ali i veću pažnju u upravljanju podacima. U skladu s otvorenim pristupom autorica iznosi i prijedlog otvorene recenzije, kao doprinos većoj objektivnosti i uklanjanju anonimnosti iz znanosti.

Znanstveno izdavaštvo danas se financira na temelju dvaju modela: 1) *user pays* model (diseminaciju informacija plaćaju korisnici ili njihove institucije) i 2) *author pays* model (časopisi naplaćuju objavu radova od autora), ističu Vladimir Mrša, Iva Grabarić Andonovski i Zrinka Pongrac Habdija u radu *Financiranje objavljivanja hrvatskih znanstvenih časopisa*. Hrvatski se model temelji na subvencijama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa putem kriterija kvalitete, što autori ocjenjuju problematičnim zbog neravnomjerne raspodjele sredstava, istodobno upozoravajući na rast cijena objavljivanja znanstvenih informacija. Stoga se otvoreni pristup nameće kao najbolje rješenje, budući da može imati više izvora prihoda.

Razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija krajem 20. stoljeća rezultirao je uvođenjem inovacija u znanstveno izdavaštvo te njihovu seobu u internetsko okruženje, što dovodi i do promjene uredničke prakse, upozoravaju Franjo Pehar i Zoran Velagić u radu *Uređivanje znanstvenih časopisa u online sustavima za organizaciju uredničkih procesa*. Autori ističu dvije prednosti takvih sustava: 1) olakšano vođenje dokumentacije i njena trajna pohrana te 2) objava digitalnog sadržaja i prilagodba digitalnom okruženju.

Drugi dio knjige otvara rad Igora Glihe *Autorsko pravni aspekt izdavanja časopisa*, u kojem autor podsjeća na definiciju autorskog djela i promjenu

zakonodavnog okvira koji regulira ova pitanja, kao i na mogućnosti daljnjeg korištenja istih. Također, progovara o predmetu i sadržaju nakladničkog ugovora te karakterističnim pravima i obvezama koje iz njega proizlaze. *Znanstvenoistraživačka časopisa* rad je Ksenije Baždarić koja problematizira oblike znanstvenog nepoštenja izdvojivši izmišljanje rezultata i njihovo prepravljavanje, zatim plagiranje, kao i upitne postupke u znanosti poput lažnog predstavljanja, netočnosti, pristranosti i lažnog autorstva. Uzroci znanstvenog nepoštenja su višestruki: strukturalni, organizacijski, individualni, situacijski te kulturalni, a njihovom otkrivanju doprinose detaljne upute kao dokaz kvalitete časopisa, smatra autorica.

Pronalaženje, vrednovanje i korištenje informacija čine temelj informacijske pismenosti, koncepta koji je tijekom razvoja uključio kritičko promatranje te etičnost informacija, ističe Sonja Špiranec u radu *Informacijska pismenost kao oslonac znanstvene komunikacije: argumentacijski i primijenjeni okvir*. Osim ispravnog (pr)ocjenjivanja znanstvenih informacija, važno je i njihovo organiziranje te upravljanje istima, pri čemu znanstvenici koriste i (ne)formalne kanale poput blogova i društvenih mreža, ostavljajući tzv. digitalni otisak ističe autorica. Za povezivanje informacijske pismenosti i znanstvene komunikacije, ključni su naglasci na informacijskim kompetencijama znanstvenika, naglašava Špiranec, dodajući

kako u proučavanju informacijske pismenosti treba uključiti socijalizacijsku i društvenu komponentu.

Govoreći o posebnostima znanstvenih područja Tamara Jurina i Želimir Kurtanek u radu *Kvalitativni i kvantitativni pokazatelji za časopis u području biotehničkih znanosti* donose iskustva časopisa *Chemical and Biochemical Engineering Quarterly* koji se citira u brojnim bazama podataka, a urednički rad temelji se na strogom recenzijskom postupku. Koliko je ponekad teško razgraničiti temeljna područja u znanstvenim poljima pokazali su Tamara Hrenar i Nikola Kallay u radu *Značenje znanstvenih časopisa iz područja temeljnih prirodnih znanosti – časopis Croatica Chemica Acta*. Studija slučaja analizira njegov organizacijski ustroj te ulogu gostujućih urednika, kao i međunarodni položaj te strategiju razvoja.

Promjene u informacijskim znanostima omogućile su razvoj polja i tematike na uskospecijalizirana područja, upozorava Tatjana Aparac Jelusić u radu *Kognitivna institucionalizacija knjižnične i informacijske znanosti*. Analizirajući časopise u spomenutom polju, autorica ističe znatne promjene u njihovoj strukturi, te utjecaj izdavača i nakladnika. Osim toga, uočena je i raznolikost tema kroz kognitivni, epistemološki i povišesni pristup. Donoseći studiju slučaja utjecaja Vjesnika bibliotekara Hrvatske na razvoj polja informacijskih i komunikacijskih znanosti, te evoluciju istoga, autorica analizira

istraživački pomak polja prema kvalitativnim metodama.

Najprihvatljiviji postupak za valorizaciju znanstvenoga rada je scientometrija kojom se analizira autorstvo, citiranost te odjek autora unutar znanstvenog polja, ističu Maja Jokić i Jadranka Lasić Lazić u radu *Vrednovanje znanstvenog rada u području društvenih znanosti na temelju časopisa kao medija znanstvenog komuniciranja*. No, autorice upozoravaju i na nedostatke scientometrije u vidu nejasne interpretacije dobivenih rezultata. Koristeći podatke s portala Hrčak i istražujući zastupljenost pojedinih znanstvenih polja u časopisima, njihova nacionalna obilježja te dostupnost u vodećim bazama podataka, autorice zaključuju kako je njihova prepoznatljivost na niskoj razini. Stoga preporučuju jačanje snaga urednika i nakladnika, inzistiranje na otvorenom pristupu, kao i poticanje ostalih časopisa na uključivanje u baze te jačanje međunarodne suradnje i vidljivosti.

Uloga časopisa Jezik i njegovih urednika u hrvatskoj jezičnoj kulturi rad je Sande Ham koja donosi povijesni pregled razvoja najdugovječnijeg jezičnog časopisa u nas, čuvara hrvatskoga jezika, koji predstavlja svojevrsni putokaz svim znanstvenicima koji ne žele podleći trendovima dominacije engleskog jezika kao jezika znanstvene komunikacije, što je danas jedno od ključnih pitanja u znanstvenoj zajednici. Slično mišljenje dijeli i Vanja Borš u posljednjem radu u monografiji *Ne-*

znanstveni odnos prema domaćim znanstvenim časopisima i u njima, ističući kako je inzistiranje na uglednim bazama nerazumno, a postupak objave ne nužno i kvalitetniji. Istodobno, autor smatra kako je trenutni sustav vrednovanja znanstvenih radova neodrživ. Borš se zalaže za srednji put – djelovanje u domaćoj sredini i razvoj hrvatske javne sfere, uz povremeno vrednovanje u inozemnim časopisima, kao i jačanje akademske pismenosti već od početka studija.

Knjiga *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti* približava mladim znanstvenicima funkcioniranje uredničkog rada, ali i daje korisne smjernice za razvoj znanstvene komunikacije i objavu u kvalitetnim časopisima, kao i upoznavanje s parametrima koji osiguravaju međunarodnu vidljivost. Ključni pojam o kojem se sve više govori postaje znanstveno-istraživački integritet, kao i oblici narušavanja istoga, pri čemu se ističe uloga autora, ali i mentora u znanstvenoj zajednici. Iskustva koja su prenijeli urednici najuspješnijih hrvatskih časopisa iz različitih znanstvenih područja koristan su vodič za autore, ali i urednike koji bi mogli primjenjivati najbolje modele u uređivanju pristiglih radova. Koristan priručnik za članove akademske zajednice koji predaju metodološke kolegije, urednike, studente, ali i sve one koji žele biti upoznati s tradicijom hrvatske znanstvene komunikacije.

Tanja Grmuša

Izvještaj o radu ljetne škole Informacijska tehnologija i mediji 2016, Zadar, 26. – 31. kolovoza 2016.

Informacijska tehnologija promijenila je tradicionalne medije u organizacijskom, sadržajnom i ekonomskom smislu, a procesi medijske prakse i one u odnosima s javnošću posredstvom novih tehnologija svakim su danom sve složeniji. Da bi mogli pratiti tako brze promjene, medijskim stručnjacima, novinarima, glasnogovornicima i zaposlenicima u službama za odnose s javnošću, potrebna je kontinuirana multidisciplinarna nabrazba koja će biti fokusirana na nove uvjete javne komunikacije koje nameće informacijska tehnologija. Upravo se zbog toga problema od 26. do 31. kolovoza na Sveučilištu u Zadru održala ljetna škola Informacijska tehnologija i mediji 2016. Uz Sveučilište u Zadru, koje je ujedno bilo i domaćin, gdje je sudjelovao Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, ovaj projekt su organizirali i Odjel za komunikologiju sa Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Organizacijski odbor ljetne škole činili su doc. dr. sc. Ljiljana Zekanović-Korona, izv. prof. dr. sc. Nada Zgrabljic Rotar, red. prof. dr. sc. Jadranka Lasić-Lazić, doc. dr. sc. Vesna Kalajžić i mag. inf. et math. Jurica Grzunov. Predavanja su održali profesori Zagrebačkog sveučilišta,

Sveučilišta u Mariboru, Sveučilišta u Ljubljani i Sveučilišta u Zadru, dok su radionice vodili profesori, asistenti te novinarski profesionalci sa Nove TV i HRT-a. Svojim izlaganjima sudjelovali su sljedeći profesori: Damir Boras (prof. dr. sc. Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu) Digitalizacija baštine i mediji kao baština; Jadranka Lasić Lazić/Sonja Špiranec (prof. dr. sc./izv. prof. dr. sc. Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu) Pretraživanje i vrednovanje informacija; Goran Bubaš (prof. dr. sc. FOI, Sveučilište u Varaždinu) Motivacija za korištenje interneta i ovisnosti vezane uz Internet; Nada Zgrabljic Rotar (izv. prof. dr. sc. Hrvatski studiji) Masovni mediji u vremenu digitalne kulture; Danijel Labaš (izv. prof. dr. sc. Hrvatski studiji) Medijska pismenost i informacijsko doba; Tatjana Welzer (prof. dr. sc., FERI, Sveučilište u Mariboru) Kulturalna osviještenost u korištenju informacijskih tehnologija (videolinkom); Marjan Družovec (prof. dr. sc., FERI, Sveučilište u Mariboru) Digitalna tehnologija i fotografija (videolinkom); Sanja Seljan/ Đunder, Ivan (izv. prof. dr. sc./doc. dr. sc. Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu) Strojno prevođenje kao alat u suvremenom novinarstvu; Hrvoje Stančić (izv. prof. Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu) Povjerenje u digital-

ne izvore podataka ili što je to digitalni izvornik?; Nikolaj Lazić/ Nives Mikelić Preradović (izv. prof. dr. sc./ izv. prof. dr. sc. Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu) Digitalna obrada slike, teksta i zvuka za novu novinarsku praksu; Domagoj Bebić (doc. dr. sc., Fakultet političkih znanosti) Promjene u novinarstvu: promišljanje o postojećim formama i tehnikama; Ljiljana Zekanović (doc. dr. sc. Sveučilište u Zadru) Digitalni mediji u turizmu; Tena Perišin (izv. prof. dr. sc. Fakultet političkih znanosti) Mobilno novinarstvo – novinarstvo nove generacije. Glavni cilj ove ljetne škole je bio prvenstveno omogućiti uvid u nova znanja i vještine s kojima se novinari susreću u okolnostima masovne komunikacije i konvergiranih medija. Uvid u nova znanja i vještine se prikazao putem predavanja na kojima se najčešće govorilo o *on-line* novinarstvu i promjenama koje su nastale u masovnim medijima pod utjecajem interneta, konvergenciji medija i novim platformama. Također je bilo riječi o digitalizaciji baštine i medijima kao dijelu hrvatske baštine te novim alatima koje informacijska tehnologija omogućuje novinarima, a raspravljalo se i o ulozi društvenih mreža u novinarstvu, ovisnosti o internetu, kulturološkim aspektima i osviještenošću korištenja interneta te medijskoj pismenosti u vremenu informacijske tehnologije. Jedan od ciljeva je bio i objasniti praktično djelovanje u medijima i u odnosima s javnošću kao

nadopuna u područjima redovitih akademskih i visokoškolskih programa i to uz pomoć radionica. U radionicama su se kroz praktičan rad pokušala usvojiti različita znanja i vještine kao što su obrada slike i zvuka za novu novinarsku praksu, viralno novinarstvo, mobilno novinarstvo, multimedijalna proizvodnja vijesti na radiju, tehnologija u suvremenom televizijskom novinarstvu i druge stvari koje su bitne u tehnološkoj ekspanziji. U sklopu ljetne škole održana su dva doktorska kolokvija i to za polaznike poslijediplomskog studija na kojim su doktorandi branili svoje doktorske teze pred profesorima i polaznicima škole. Rasprava je prvenstveno bila usmjerena na provjeru teorijskih i metodoloških postavki njihova rada. Da sve ne bi ostalo samo na teoriji, polaznici ljetne škole Informacijska tehnologija i mediji 2016. imali su priliku posjetiti najsuvremeniji HRT-ov centar u Hrvatskoj RTV Centar Zadar koji djeluje na 570 četvornih metara, a gdje se, nakon kratkog razgovora, moglo čuti da u njemu djeluje 55 radijskih i televizijskih novinara u nekoliko redakcija te njihov sam način rada na radiju, portalu te pripremi priloga za televizijske emisije. Kako bi se polaznici ljetne škole malo i opustili i upoznali, 28. kolovoza je bila organizirana izletnička vožnja od Obrovca do ušća rijeke Zrmanje te stručni odlazak u Nacionalni park Paklenica gdje se posjetio novi multimedijalni posjetiteljski centar „Podzemni grad Paklenica“. U

školi su bili zastupljeni sadržaji koji su zadovoljili interese različitih profila polaznika. Iako se informacijske tehnologije mijenjaju iz dana u dan, organizatori se nadaju da su uspjeli prikazati najnovije načine i metode rada sa studentima informacijsko-komunikacijskog usmjerenja i svim ostalim polaznicima ljetne škole Informacijska tehnologija i mediji 2016. Potreba za nastavljanjem ovakvog tipa ljetne škole je uvelike

potrebna upravo iz razloga svakodnevnog mijenjanja tehnologija u medijima, njihovog utjecaja u organizacijskom, sadržajnom i ekonomskom smislu. Nužno je na ovakav način pratiti novonastale promjene te ih uz teorijsku, ali i praktičnu podlogu, sustavno analizirati kako bi smo bili spremni što bolje djelovati pod njihovim utjecajem.

Iva Ivanac
Ana Franić

Simpozij *Dvadeset pet godina hrvatske neovisnosti – kako dalje?*, Zagreb, Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, 6. – 7. listopada 2016.

U povodu dvadeset pet godina hrvatske neovisnosti, Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo organizirao je simpozij pod nazivom *Dvadeset pet godina hrvatske neovisnosti – kako dalje?* koji se održao 6. i 7. listopada 2016. godine u Auli Sveučilišta u Zagrebu. Centar Miko Tripalo je na simpoziju okupio stručnjake iz različitih područja koji su raspravili otvorena pitanja hrvatskog društva i razmotrili stanje u Republici Hrvatskoj u svojim resorima te su naznačili smjernice za budući razvoj. Cilj skupa je bio potaknuti znanstveno utemeljenu javnu raspravu o strateškim i razvojnim pitanjima koja često nedostaje u javnom prostoru. Rasprava se vodila u pet panela: Politički i pravni sustav,

Ekonomski sustav, Obrazovanje, Društvo i Kultura. Ovaj skup je dio nastojanja Centra Miko Tripalo da svake tri do četiri godine analizira različite aspekte postojećeg stanja u društvu i da izade s ekspertnim prijedlozima daljnjeg razvitka države kroz seriju skupova i publikacija *Kako dalje?*.

Panel Politički i pravni sustav otvorio je doc. dr. sc. Đorđe Gardašević s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu s izlaganjem Ustav Republike Hrvatske i izvanredna stanja, u kojem je nastojao odgovoriti na dva ključna pitanja: kako ustavni sustav u okolnostima krize nastoji zaštititi ljudska prava i slobode te kakvu kriznu alokaciju ovlasti između najviših institucija

vlasti u takvim okolnostima ustavni poredak zapravo nudi. Prof. dr. sc. Slaven Ravlić s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Centra Miko Tripalo je u izlaganju Judicijalizacija politike: Ustavni sud kao politički akter govorio o judicijalizaciji politike kao procesu unošenja pravnog diskursa i procedura u političku sferu, širenju sudbene vlasti u područje „čiste“ politike te povećanju razine sudskog nadzora nad politikom. Doc. dr. sc. Davor Boban s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu izlagao je temu Uloga predsjednika Republike u hrvatskom političkom sustavu 1990. – 2016. Teza njegovog izlaganja bila je da unatoč smanjenju ustavnih ovlasti i tome da nijedna karizmatička ličnost više nije obnašala tu funkciju, institucija predsjednika Republike imala je veću važnost u hrvatskom političkom sustavu nakon 2000. nego u parlamentarnim sustavima drugih srednjoeuropskih zemalja. Doc. Boban postavlja tezu da su na to utjecali izravni predsjednički izbori te nasljeđe iz 1990-ih kada je karizmatička ličnost Franje Tuđmana utjecala na oblikovanje stava hrvatskih građana o tome tko je to predsjednik Republike i kakva mu je uloga u hrvatskoj politici. Doc. dr. sc. Viktor Gotovac s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo imao je izlaganje Što se događa s radnim i socijalnim pravom (u Republici Hrvatskoj)? Propitao je ideju potpune deregulacije rada koja bi ne samo promijenila obli-

ke i sadržaje uređenja, već bi dugoročno podrazumijevala da se radno (i socijalno pravo) urušava, ulazi u krajnju fazu svoga postojanja, jer se namjesto pravnog uređenja podrazumijeva sa svim incidentalno dogovaranje i međusobno savnjivanje obveza „poslodavaca“ i „radnika“. Doc. Gotovac nastojao je odgovoriti na pitanja: Je li tomu tako? i Što se može učiniti?

Doc. dr. sc. Dario Nikić Čakar s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu izlagao je temu Političke stranke i dinamika stranačkog natjecanja u Hrvatskoj 1990. – 2015. Doc. Nikić Čakar je pokazao da je u inicijalnoj fazi demokratske tranzicije „zamrznuta“ struktura stranačkog natjecanja na jednodimenzionalnom kontinuumu te da su se političke stranke u izbornoj areni sukobljavale gotovo isključivo na ideološko-simboličkoj dimenziji, zanemarujući socioekonomsku dimenziju političke borbe. Međutim, u posljednjih nekoliko godina nove stranke i društvene skupine nastoje razbiti monolitnost postojeće stranačke strukture, dovodeći u pitanje uvriježene postulate o stabilnosti i konsolidiranosti stranačkog sustava u Hrvatskoj. U izlaganju doc. dr. sc. Anamarije Musa, s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Povjerenice za informiranje RH i članice Centra Miko Tripalo, na temu Država za građane: perspektive javne uprave za 21. stoljeće, govori se o promjeni paradigme o odnosu države i uprave s jedne strane, i građana, civilnog društva i privatnog sektora s

druge. Klasični u osnovi jednostrani autoritarni odnos uprave prema građanima zamijenjen je dvostranim partnerskim odnosom u kojoj su građani, civilni i privatni sektor partneri i sunositelji odgovornosti za razvoj. Doc. Musa u tom kontekstu razmatra odabrane mehanizme kojima se taj koncept ostvaruje: pristup informacijama, savjetovanja s javnošću, procjena učinaka propisa i e-javne usluge. Mr. sc. Lora Vidović, pučka pravobraniteljica, izlagala je temu Pučki pravobranitelj i zaštita ljudskih prava – izazovi i prilike. Kroz svoje izlaganje isctala je kako se institucija pučkog pravobranitelja, kao opunomoćenika Hrvatskog sabora, mijenjala u zadnjih dvadeset pet godina – od fokusa na „lošu administraciju“ do nezavisne institucije za ljudska prava, središnjeg tijela za suzbijanje diskriminacije i nacionalnog preventivnog mehanizma. Doc dr. sc. Goran Sunajko s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo izlagao je temu Ima li Hrvatska političku teoriju?. Izlaganje se temeljilo na problemu nepostojanja hrvatske političke teorije koja bi bila temelj i oslonac njezina društva. Doc. Sunajko je naglasio da su u RH ratne okolnosti 1990-ih spriječile deliberativni pristup u izgradnji vlastite političke teorije, stoga se danas ponovno pojavljuju problemi vezani uz odsustvo jasno formuliranih političko-teorijskih načela koja bi bila općeprihvaćena smjernica.

Panel Ekonomski sustav otvorio je prof. dr. sc. Mladen Vedriš s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izlaganjem Što Hrvatska (ni)je ostvarila & što hrvatska mora učiniti?. Prof. Vedriš je naglasio da je ulazak RH u EU značio pojačani konkurentski pritisak unutar nacionalnog ekonomskog prostora, s ograničenim opcijama korištenja izlaska na novo, najveće tržište današnjeg svijeta te što i kako je potrebno učiniti da se tako novonastala situacija usmjeri u pravcu uspješnog i trajno održivog ekonomskog rasta. Dr. sc. Velibor Mačkić s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izlagao je temu Hrvatski ekonomski model kroz leće političke ekonomije. Doc. dr. sc. Mihaela Mikić s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i članica Miko Tripalo izlagala je temu Poduzetništvo u funkciji gospodarskog rasta i razvoja te je analizirala poduzetničku aktivnost i njezin utjecaj na hrvatski gospodarski rast i razvoj u posljednjih 25 godina. Autorica je nastojala utvrditi uspješnost poduzetništva u doprinosu gospodarskom rastu i razvoju s posebnim osvrtom na utjecaj ulaska RH u EU na poslovnu aktivnost hrvatskih poduzetnika. Doc. dr. sc. Ana Andabaka s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu imala je izlaganje Značaj upravljanja javnim dugom za hrvatsko gospodarstvo. Naglasila je da struktura i visina javnih rashoda u RH predstavljaju glavne uzroke kontinuiranih proračunskih manjkova te da je upravo visina proračunskog manjka bila temelj za ulazak

Hrvatske u postupak pri prekomjernom deficitu 2014. godine. U takvim okolnostima, strukturne gospodarske reforme neophodna su potpora fiskalnoj politici i stabilizaciji duga, iako je značajan doprinos održivosti javnog duga u Hrvatskoj moguće ostvariti i u okviru upravljanja javnim dugom odnosno unaprjeđivanjem institucionalnih, organizacijskih i tržišnih aspekata financiranja države. Mr. sc. Marko Pečarević, član Centra Miko Tripalo govorio je o održivom razvoju i zaštiti prirode. Sagledao je ključne događaje i dostignuća na polju zaštite prirode u Hrvatskoj od 1990. do 2016., objasnio trenutne svjetske, europske i regionalne trendove na polju zaštite prirode, te analizirao trenutno stanje u Hrvatskoj. Autor je naveo neke od izazova pred kojima se zaštita prirode u Hrvatskoj trenutno nalazi, kao što su gospodarska kriza, korupcija, niska razina svijesti, nedovoljan broj stručnog kadra, te neusklađenost pravnih akata.

Panel Obrazovanje otvorio je prof. dr. sc. Ivo Družić s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo izlaganjem Strateški problemi financiranja obrazovanja i znanosti. Prof. dr. sc. Neven Budak s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Centra Miko Tripalo govorio je o budućnosti provedbe Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije. Prof. Budak je naglasio da se pred Hrvatsku postavlja zadaća provođenja Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije koju je Hrvatski sabor usvojio

u listopadu 2014., a budućnost provedbe Strategije ovisi o podršci nove vlade i napose MZOS-a. Autor naglašava da bi bilo pogubno kada se provedba ne bi nastavila u skladu s predviđenim Akcijskim planom koji treba modificirati u skladu s trenutačnim stanjem provedbe Strategije. Nužno je, također, na razini Vlade uspostaviti i održavati koordinaciju rada na provedbi Strategije, jer u taj proces moraju biti uključena različita ministarstva i agencije. Prof. dr. sc. Berto Šalaj s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu izlagao je temu Treba li nam demokratska indoktrinacija? (slučajevi zdravstvenog i građanskog odgoja: hrvatska u komparativnoj perspektivi). Izlaganje postavlja pitanje kako razriješiti situacije u kojima neki roditelji zaključe da je ono što državna vlast smatra nužnim obaveznim sadržajem obrazovnog sustava, poput razvoja sposobnosti kritičkog promišljanja kod učenika, zapravo jedan sofisticirani oblik demokratske indoktrinacije njihove djece. U završnom dijelu, prof. Šalaj je klasificirao moguće odgovore na problem paradoksa obrazovanja u liberalno-demokratskim društvima. Dr. sc. Petar Bezinović s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu imao je izlaganje Unaprjeđivanje i osiguravanje kvalitete obrazovanja u hrvatskim školama: stanje, promašaji i mogućnosti. Autor je naveo kako je jedan od ključnih ciljeva Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije ustroj sustava osiguravanja kvalitete

nacionalnog odgoja i obrazovanja, a temeljen je na činjenici da u Hrvatskoj ne postoji jasno strukturiran i koherentan pristup unapređivanju i osiguravanju kvalitete odgoja i obrazovanja. Dr. Bezinović je naglasio da bi cjelovit pristup omogućio bi integraciju različitih postupaka vrednovanja u funkciji ostvarivanja visoke kvalitete rada ustanova i boljih obrazovnih ishoda, i koji bi osigurao višu razinu odgovornosti svih aktera u odgoju i obrazovanju. Prof. dr. sc. Gvozden Flego, član Centra Miko Tripalo izlagao je temu Ili mijenjanje obrazovnog sustava, ili nastavak zaostajanja. Naglasio je da sve političke opcije u RH podržavaju strateški značaj obrazovanja no ta se verbalna podrška rastapa u svakogodišnjem državnom proračunu. Hrvatski sustav odgoja i obrazovanja, znanstvenih istraživanja i cjeloživotnog učenja godinama vapi za promjenama. Prof. Flego je naglasio da je Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije čvrsta osnova za mijenjanje spomenutih sustava no za njenu primjenu potrebna je odgovarajuća politička volja kao i politička korektnost.

Panel Društvo otvorio je prof. emeritus Vlado Puljiz, član Centra Miko Tripalo s izlaganjem Hrvatska socijalna politika: bilanca i perspektive. Autor je naglasio kako je u proteklih 25 godina hrvatska socijalna politika bila obilježena dubokim promjenama i turbulencijama uvjetovanim ratom i tranzicijom, a kasnije i procesima eu-

ropeizacije i prilagodbe globalizacijskom kontekstu. Doc. dr. sc. Marijana Grbeša s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu izlagala je temu Lica populizma u Hrvatskoj. Izlaganje se temeljilo na rezultatima istraživanja čiji je cilj bio je utvrditi je li i u kojem obliku populizam prisutan u hrvatskoj politici. Izlaganje prof. dr. sc. Zrinjke Peruško s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i članice Centra Miko Tripalo pod naslovom Medijski sustav hrvatske iz komparativne perspektive postavilo je pitanje: Kako možemo ocijeniti hrvatski medijski sustav 25 godina nakon neovisnosti i uvođenja demokracije? Doc. dr. sc. Antonija Petričušić s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu govorila je o četvrt stoljeća hrvatske manjinske politike: razvoju, stanju i prijedlozima za poboljšanje. Autorica je navela da premda se trenutno manjinsko zakonodavstvo smatra jednim od najsadržajnijih europskih zakonodavnih modela uključivanja manjina u društvenu i političku zajednicu, ono pretežito rezultat egzogenog djelovanja, a ne stvar unutrašnjeg političkog kompromisa i intrinzične želje da se urede međuetnički odnosi između većine i Ustavom priznatih nacionalnih manjina. Prof. dr. sc. Vlasta Ilišin s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu i članica Centra Miko Tripalo imala je izlaganje Mladi pred problemom: kako uspjeti u hrvatskom društvu?. Prof. Ilišin prikazala je uspo- redbu istraživačkih podataka iz 1999.,

2004. i 2013. godine o stavovima mladih koja je potvrdila da je nezaposlenost trajno percipirana i kao najveći problem mlade generacije čemu se pridružilo često navođenje važnosti „veza“, a ne sposobnosti i stručnosti te nedostatak životne perspektive i nizak životni standard.

Dr. sc. Dunja Potočnik s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu govorila je o suženim mogućnostima mladih u Hrvatskoj i perspektivi (samo)ograničavanja. Dr. Potočnik je analizirala determinante suženih mogućnosti za socijalnu mobilnost i ostvarenje profesionalnih aspiracija mladih u Hrvatskoj. Ukazala je na relativno nizak stupanj socijalne mobilnosti u Hrvatskoj, te je indicirala kako se očekuje perpetuiranje navedenog trenda zbog izrazito visoke posredovanosti upisa na studij sociodemografskim porijeklom studenata. Prof. dr. sc. Mirjana Krizmanić, članica Centra Miko Tripalo izlagala je temu Uljudnost - zanemareni korelat tolerancije. Prof. Krizmanić je naglasila da je dosadašnja potraga za korelatima tolerancije pokazala da tolerancija nije povezana s razinom obrazovanja niti znanja o samoj toleranciji. Ispitivanja poznavanja normi uljudnog ponašanja i stavova prema nasilju, pokazala su da nepoznavanje tih normi pogoduje razvoju pozitivnih stavova prema nasilju. Prof. dr. sc. Ankica Marinović s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu i članica Centra Miko Tripalo imala je izlaganje pod naslovom Neugodni

mirisi ateizma: hrvatska obrazovna stvarnost. Analizirala je tretman ateizma/nereligioznosti u udžbenicima katoličkog vjeronauka za osnovne i srednje škole, te društveni odjek u javnosti: političkim institucijama, civilnom društvu, akademskoj javnosti i medijima. Prof. dr. sc. Ivan Markešić s Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar i član Centra Miko Tripalo izlagao je temu Jesmo li (bili) sekularni? i, hoćemo li to uopće biti?. Prof. Markešić je iznio osnovne informacije o postojećem odnosu hrvatske države i vjerskih zajednica.

Panel Kultura otvorio je prof. dr. sc. Rade Kalanj s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izlaganjem Je li Hrvatska kulturno napredovala?. Ovo izlaganje bavilo se uglavnom vrlo široko shvaćenom simboličkom dimenzijom ili razinom kulturnog napretka/razvoja, a autor je razmatrao koje su to ideje kulture i kulturnih vrijednosti dominirale u proteklom razdoblju posvemašnje pluralizacije i promjene kriterija za ocjenjivanje kulturne proizvodnje i koji je zaključak iz toga moguće izvesti o pitanju postavljenom u naslovu. Prof. dr. sc. Vjeran Katunarić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zadru i član Centra Miko Tripalo izlagao je temu *Festina lente*: prema kultiviranju različitih ritmova razvojnih promjena u Hrvatskoj. Kulturno usmjereni održivi razvitak obrazložen je u ovom izlaganju na temelju tipologije mnogostrukosti društvenih vremena (Georgesa Gurvitcha). Dr. sc. Nina Obuljen

Koržinek s Instituta za razvoj i međunarodne odnose izlagala je temu Uloga i perspektive razvoja hrvatske kulture u širem europskom kontekstu. Dr. Obuljen Koržinek naglasila je da je kultura je u stvaranju hrvatske države imala važnu simboličku ulogu koju je zadržala do danas. Istovremeno, u razvoju kulturnih politika inzistiralo se na procesima demokratizacije i decentralizacije u upravljanju kulturom, reformama naslijeđenog socijalističkog modela te se, s više ili manje uspjeha, pokušalo anticipirati izazove koje donosi novo gospodarsko i političko okruženje. Dr. sc. Aleksandra Uzelac s Instituta za razvoj i međunarodne odnose imala je izlaganje pod naslovom Prema Strategiji razvoja digitalne kulture. Naglasila je da Hrvatska, u protekla dva desetljeća, gradnji resursa digitalne kulture nije pristupila na sustavan i vizionarski način, a 2016. godine još uvijek nije usvojena strategija digitalizacije kulturne baštine. Dr. Uzelac dala je smjernice za moguće buduće smjerove razvoja digitalne kulture koji osigurava slobodan pristup znanju i održivost postojećih resursa. Dr. sc. Dea Vidović, upraviteljica Zaklade Kultura nova govorila je o novonastajućim kulturnim praksama u Hrvatskoj. Izlaganje je dalo pregled hrvatskih novonastajućih kulturnih praksi koje kroz nove organizacijske formate djelovanja u kulturi razvijaju inovativne institucionalne modele i prototipe javnih prostora utemeljenih na horizontalnoj strukturi, *peer-to-*

peer odnosima, solidarnosti, dijeljenju resursa i odgovornosti te sudioničkom upravljanju.

Dr. sc. Biserka Cvjetičanin s Instituta za razvoj i međunarodne odnose i članica Centra Miko Tripalo imala je izlaganje Uloga kulture u hrvatskim vanjskim odnosima. Dr. Cvjetičanin naglasila je da su u prvih desetak godina hrvatske državne neovisnosti učinjeni znatni napor u predstavljanju hrvatske kulture, osobito kulturne baštine, u inozemstvu, a prevladavali su klasični oblici suradnje. Mr. sc. Velimir Visković, član Centra Miko Tripalo izlagao je temu Treba li Hrvatskoj uopće kultura?. Autor je istaknuo da dvadeset i petu obljetnicu postojanja hrvatske države, njezina kultura (kao najmarkantniji simbol njezina identiteta) dočekuje u stanju teške kriza. Time autor postavlja pitanje: treba li doista Hrvatskoj kultura kao emanacija ponajboljih umjetničkih i intelektualnih stremljenja, bez obzira na političke i ideološke predznake, ili vladajuća politička elita želi strogo ideologiziranu kulturu čvrsto vezanu uz stereotipe krvi i tla. Prof. dr. sc. Žarko Paić s Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu zaključio je Panel Kultura izlažući temu Kulturkampf danas: o Europi, građanskome ratu i kraju suverenosti. U 2017. godini Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo planira objaviti zbornik radova/knjigu nastalu na temelju ovoga simpozija.

Vanja Mladineo

Domovinski rat – mogućnosti znanstvenog pristupa, **Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu,** **10. – 11. listopada 2016.**

Dvodnevni znanstveni skup *Domovinski rat – mogućnosti znanstvenog pristupa* održan je na Znanstveno-učilišnom kampusu Borongaju u Zagrebu 10. i 11. listopada 2016. godine u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te uz suorganizatore – Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti i Hrvatski memorijalno-dokumentacijski cenar Domovinskog rata, a pod pokroviteljstvom Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora. Uz predsjednika, akademika Ivicu Kostovića, u pripremi su skupa sudjelovali članovi Organizacijskoga odbora: izv. prof. dr. sc. Mario Grčević, prof. dr. sc. Josip Talanga, izv. prof. dr. sc. Ante Nazor, članovi Programskoga odbora: prof. dr. sc. Jasminka Despot Lučanin, doc. dr. sc. Eva Anđela Delale, dr. sc. Ana Holjevac Turković, doc. dr. sc. Ivana Jukić, izv. prof. dr. sc. Tamara Tvrtković, izv. prof. dr. sc. Darko Vitek, izv. prof. dr. sc. Nada Zgrabljic Rotar te članovi Izvršnoga odbora: tajnik Tomislav Vodička, Branko Ivanda, Nina Lekić i Tomislav Šulj.

Na početku znanstvenoga skupa, koji je s radom započeo 10. listopada 2016. godine u konferencijskoj dvorani Zagreb Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, stotinjak nazočnih pozdravio je i dobrodošlicu im zaželio glavni tajnik Hrvatskih studija i

tajnik skupa Tomislav Vodička, nakon kojega su se prisutnima obratili predsjednica saborskoga Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora Gordana Rusak te izaslanik predsjednice Republike Ante Deur. Akademik Franjo Šanjek u ime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti naglasio je da su znanstveni skupovi poput ovoga važni kako bi se istina o Hrvatskoj širila diljem svijeta. U ime Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata pozdravnu je riječ uputio njegov ravnatelj izv. prof. dr. sc. Ante Nazor, koji je istaknuo interdisciplinarni pristup skupa na kojem će nastupiti četrdesetak uglednih znanstvenika iz raznih područja. Na kraju se prisutnima obratio voditelj Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu izv. prof. dr. sc. Mario Grčević te otvorio znanstveni skup i svim sudionicima zaželio puno uspjeha.

Uvodno izlaganje održao je predsjednik Organizacijskoga odbora skupa, akademik Ivica Kostović koji je svojim izlaganjem Znanstvenici – dragovoljci u rješavanju humanitarne krize i ratnom sanitetu tijekom Domovinskog rata pokušao odgovoriti na pitanje što je znanstvenik u Domovinskom ratu radio u vezi s humanitarnom krizom, kako bi prikazao učinkovitost dragovoljačkoga i obram-

benoga djelovanja članova Medicinskoga fakulteta tijekom Domovinskoga rata. Akademik Kostović zaključio je da su znanstvenici, koji su u početku dragovoljno, a poslije i putem državnih institucija, organizirani za potrebe rješavanja humanitarne krize i za potrebe ratnoga zdravstva pri Medicinskom fakultetu u Zagrebu i njegovim podružnicama u Osijeku i Splitu, uz suradnju s nevladinim udrugama uspjeli već tijekom Domovinskoga rata postići bitne rezultate zahvaljujući znanstvenomu pristupu u humanitarno-zdravstvenom segmentu Domovinskoga rata te da stvarni doprinos toga djelovanja znanstvenika i liječnika nije u cijelosti znanstveno istražen.

Prvom sjednicom znanstvenoga skupa predsjedao je prof. dr. sc. Miroslav Akmađža, a sjednica je održana na temu Historiografija i domovinski rat: interpretativni izazovi. Radni dio skupa započeo je prof. dr. sc. Mladen Ančić sa Sveučilišta u Zadru izlaganjem „Domovinski“, „Građanski“ ili „Rat za naslijeđe Jugoslavije“?, razmatrajući načine na koje se rat, vođen od 1991. do 1995, predstavlja, a u tom sklopu i naziva, u prostoru javnoga govora u Hrvatskoj nakon završetka rata. Upozoravajući na razlike koje se pojavljuju u tumačenju pojedinih pojmova, a poglavito razlike glede naziva koji se upotrebljava za taj rat, rasčlambu je usmjerio na dokazivanje postavke da se u javnom govoru ti nazivi najčešće upotrebljavaju za definiranje određenih političkih stajali-

šta te istaknuo činjenicu da znanstveni diskurs ne trpi takav način definiranja pojmova. U svojem izlaganju Izvorima protiv nametnutih percepcija, izv. prof. dr. sc. Ante Nazor naglasio je važnost cjelovite prezentacije izvora i razumijevanja „konteksta vremena“ o kojem je riječ jer se selektivnim objavljivanjem izvora u medijima hrvatskoj javnosti nameću različite percepcije, navodeći pritom primjere selektivnoga prikazivanja izvora u tekstovima. Doc. dr. sc. Nikića Barić prikazao je glavne značajke stanja u Jugoslaviji krajem 80-ih godina, označenoga politikom Srbije na čelu sa Slobodanom Miloševićem koja je težila nametanju svoje dominacije nad ostalim jugoslavenskim republikama u izlaganju Srpska pobuna u Hrvatskoj 1990. – 1991. i nastanak Republike Srpske Krajine. Doc. dr. sc. Davor Marijan dao je Pregled stanja na ratištu 1991. radi prikazivanja situacije na ratištu po svakom bojištu, posebice pregled stanja zaraćenih snaga tijekom operacija. Izlaganje na temu Domovinski rat vodio se i u Bosni i Hercegovini – razlozi zbog kojih se Republika Hrvatska morala politički i vojno angažirati u BIH održao je izv. prof. dr. sc. Ivica Lučić s Hrvatskoga instituta za povijest, naglasivši da je Republika Hrvatska najvećim dijelom napadana iz Bosne i Hercegovine, u čem je sudjelovao i znatan dio njenih državljana, najviše srpske nacionalnosti. Radi objašnjenja koncepta mirovnih operacija (UNPROFOR i UNCRO) koje

su primijenjene u Hrvatskoj te osobitosti i ocjenu njihove provedbe, prvu je sjednicu zatvorio doc. dr. sc. Ivica Miškulin izlaganjem Čuvanje, a ne nametanje mira: mirovne snage UN-a u Hrvatskoj 1992. – 1995.

Drugom sjednicom znanstvenoga skupa s temom Perspektiva javne komunikacije u ratnim okolnostima predsjedala je izv. prof. dr. sc. Nada Zgrabljčić Rotar. Sjednica je započela izlaganjem Domovinski rat i agresija medijskim lažima: Slučaj Vukovar očima stranaca izv. prof. dr. sc. Danijela Labaša. Naglašavajući ključnu ulogu medija u prikazivanju ratova prouzročenih srpskom agresijom, profesor je Labaš istražio jesu li ratni izvjestitelji bili objektivni ili su zauzeli nečiju stranu, te jesu li svojoj publici protumačili tko je agresor, a tko žrtva. Izv. prof. dr. sc. Blanka Jergović u izlaganju Utjecaj političkih promjena i Domovinskog rata na hrvatske medije analizirala je utjecaj Domovinskoga rata na okvire medijskoga djelovanja: ekonomske, pravne, sociološke, formacijske i etičke te istaknula da se medijalizacija rata u to vrijeme događala putem radija. Na prethodna se izlaganja nadovezala doc. dr. sc. Jelena Jurišić analizirajući odnos sovjetskoga, odnosno ruskoga dnevnoga tiska, prema izbijanju oružane pobune u Hrvatskoj te razvoju Domovinskoga rata, zaključivši da je na stav novinara i kometatora snažno utjecala i unutarpolitička situacija u Sovjetskom Savezu. Temu Televizijski kontruirani mitovi o hrvatskim

braniteljima izložila je doc. dr. sc. Viktorija Car ističući televiziju kao dominantni medij koji zadržava moć konstrukcije stvarnosti te važnost propitkivanja onoga što u medijima nedostaje, točnije onoga što nije prikazano. Njezina analiza televizijskih priloga središnjega Dnevnika Hrvatske televizije koji su izvještavali o hrvatskim braniteljima od 1991. do 2006. godine pokazuje kako se izvještavanje o spomenutoj društvenoj skupini mijenjalo s obzirom na promjenu društveno-političkoga konteksta u državi. Dr. sc. Suzana Peran u izlaganju Izvještavanje o Domovinskom ratu u hrvatskim katoličkim glasilima pozornost je posvetila važnosti napisa u katoličkim medijima kao vrijednomu prinosu izučavanju povijesti Domovinskoga rata, ali i djelovanju Hrvatskoga društva katoličkih novinara oko informiranja inozemnih katoličkih glasila i Katoličke crkve u svijetu o Domovinskom ratu. Nakon održanih dvanaest referata uslijedila je kraća rasprava, a potom i premijerna projekcija druge epizode serijala *Kako je obranjena Hrvatska* redatelja Zorana Margetića.

Znanstveni skup nastavio je s radom u utorak, 11. listopada 2016. Psihijatrijska skrb za hrvatske branitelje u proteklih 25 godina: organizacija, procjena i liječenje bila je tema prvoga dijela treće sjednice kojom je predsjedala prof. dr. sc. Jasminka Despot Lučanin. Sjednicu je započeo prof. dr. sc. Vlado Jukić izlaganjem Psihijatrija u ratu – gdje smo bili i što smo radili ukazuju-

ći na značajan doprinos hrvatskih psihijatara ukupnoj medicinskoj skrbi hrvatskih branitelja i cjelokupnoga pučanstva koje je bilo pogođeno ratnim stresovima. Liječenje branitelja kroz iskustva Klinike za psihijatriju KB Dubrava prikazala je izv. prof. dr. sc. Lana Mužinić naglasivši da je u liječenju stresom uzrokovanih poremećaja posebna pažnja usmjerena liječenju komorbidnih poremećaja te uključivanju obitelji u proces liječenja. Da život na ratištu i svakodnevna izloženost po život opasnim situacijama može biti uzrok razvoja posttraumatskoga stresnoga poremećaja uz temeljne principe u dijagnosticiranju posttraumatskoga stresnoga poremećaja navela je u izlaganju Forenzičko-psihijatrijski aspekti PTSP-a doc. dr. sc. Nadica Buzina, dok je dr. sc. Igor Marinić analizirao Tjelesne bolesti kod osoba oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja te došao do rezultata koji pokazuju najveću zastupljenost poremećaja iz kruga kardiovaskularnih i gastrointestinalnih bolesti te bolesti vezanih uz lokomotorni sustav.

Nakon kraće stanke, nastavljena je treća sjednica na temu Psihološki pristupi povećanju kvalitete života hrvatskih branitelja i članova zajednice u proteklih 25 godina. Doc. dr. sc. Ljiljana Patačić Turk započela je izlaganjem Važnost (neuro)psihologijske procjene kognitivnih funkcija i promjena ličnosti nakon ratnih kraniocefalnih ozljeda, koje su jedan od najčešćih uzroka mozgovnih ošteće-

nja, a kod nas se zbog ratnih prilika broj takvih ozljeda znatno povećao. Temu Hrvatska vojna psihologija 1991. – 2016. posvećenu vojnim psiholozima zaslužnima za razvoj vojne psihologije obradila je Vesna Trut u suradnji s Amalijom Petrić i Daliborom Mesićem s Hrvatskoga vojnoga učilišta „Dr. Franjo Tuđman“. Napominjući da je hrvatska vojna psihologija utemeljena kao odgovor na ratne potrebe 1991. godine, autori su podsjetili da je psihički ljudski potencijal temeljna vrijednost Hrvatske vojske. Dr. sc. Igor Mikloušić, dr. sc. Martina Knežević i Sandra Šučurović obradili su temu Psihosocijalni čimbenici koji utječu na osnaživanje i podizanje kvalitete života hrvatskih branitelja kako bi prikazali da su traumatična iskustva, kroz koja su branitelji prolazili tijekom Domovinskoga rata, utjecala na njihovu procjenu vlastitih i tuđih emocija, na njihove načine suočavanja sa stresom, na osjećaj zajedništva unutar populacije te u konačnici na njihovu kvalitetu života. Socijalnopsihološkomu pristupu svoje je istraživanje na temu Izazovi obnove zajednica nakon rata usmjerila prof. dr. sc. Dinka Čorkalo Biruški naglasivši da je oporavak zajednica pogođenih ratom dogotrajan, zahtjevan i složen proces kroz koji prolaze pojedinci, zajednice, ali i čitavo društvo, i to ne jednakim intenzitetom, a svakako ne jednakom brzinom. Prof. dr. sc. Čorkalo Biruški zajedno s dr. sc. Marinom Štambuk analizirala je Etnički odgoj u podijeljenoj zajednici nakon

sukoba. Rezultati njihova istraživanja upućuju na važnost intenziteta etničkoga odgoja za razvoj mladih, a osobito za njihove međugrupne odnose. Završno izlaganje treće sjednice održale su doc. dr. sc. Eva Anđela Đelale te doc. dr. sc. Adrijana Bjelajac na temu Izazovi profesionalnog sazrijevanja u Domovinskom ratu. Izlaganje je doprinos vrednovanju i sintetiziranju iskustava koje je profesionalno sazrijevanje u ratnim i poratnim okolnostima imalo za mlade stručnjake te sagledavanju utjecaja tih iskustava na njihov današnji profesionalni rad i djelovanje.

Prof. dr. sc. Nenad Pokos predsjedao je četvrtom sjednicom znanstvenoga skupa Domovinski rat i društveni procesi. U izlaganju Sloboda nasuprot nasilju u kontekstu univerzalnih vrijednosti izv. prof. dr. sc. Renato Matić otvara pitanje u kojoj je mjeri hrvatsko društvo u poratnom razdoblju afirmiralo iskustvo suprotstavljanja agresiji i obranu slobode kao opredjeljenja za univerzalne ljudske vrijednosti. Doc. dr. sc. Anita Dremel u svojem izlaganju analizira odnosa roda i rata, napominjući kako te analize uvriježeno počinju isticanjem maskuliniteta kao militarizirane u nacionalnim diskursima i kulturnoj sferi, dok femininost predstavlja prostor izvan rata (dom, normalu, mir), kojemu se muškarac vojnički vraća. Nakon provedoga istraživanja na temu Zašto je propao projekt odvojenih nacionalnih škola prof. dr. sc. Ivan Markešić zaključuje da su integracijski procesi doživjeli neuspjeh te

traži odgovor na pitanje u kojoj su mjeri, i jesu li uopće, za uvođenje projekta odvojenih škola i njegov toliko dugi opstanak odgovorne, osim političkih elita, i predstavnici dviju vjerskih zajednica – Katoličke crkve i Srpske pravoslavne crkve.

Nastavkom četvrte, ujedno i posljednje, sjednice znanstvenoga skupa s temom Odjeci Domovinskoga rata u književnosti, filmu i arhivistici predsjedao je doc. dr. sc. Davor Piskač. Niz izlaganja započeo je prof. dr. sc. Tihomil Maštrović na temu Zbirka knjiga o Domovinskom ratu – važna pretpostavka interdisciplinarnog istraživanja Domovinskoga rata. Zbirka je nastala 2008. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao dio nacionalnoga fonda zbirke Croatica, izdvajanjem građe s temom Domovinskoga rata, a sadrži više tisuća knjižnih naslova kao i drugo knjižnično gradivo. Izv. prof. dr. sc. Sanja Vulić u izlaganju Domovinski rat kao tema u djelima hrvatskih književnika u autohtonim hrvatskim zajednicama u dijaspori analizirala je djela hrvatskih književnika u autohtonim hrvatskim zajednicama u dijaspori, u kojima se aktualizira tema Domovinskoga rata do 2006. godine te prikazala u kojih je autora, u kojim susjednim zemljama i u kojim hrvatskim subetničkim zajednicama ta tema zastupljena te na koji joj se način pristupa. Književnica, književna povjesničarka i književna kritičarka izv. prof. dr. sc. Julijana Matanović izlagala je na

temu Vukovar – kako o ratu učiti iz književnosti? te istaknula da su čitatelji, među kojima su bili i sami sudionici ratnih zbivanja, ali i oni koji koji su priče s terena čuli iz prve ruke, prihvatili književni tekst kao vjerodostojnu činjenicu, a glas književnosti nadjačao je službeni glas povijesti i politike tako da su autori prvih knjiga o Domovinskom ratu znali da u zapisanom tekstu moraju sačuvati glas svjedokâ događajâ. Na temu Filmski Vukovar: između propagande i mitologije i vukovarskoj tragediji koja se često filmski oživljavala govorio je Danijel Rafaelić. Izlaganjem je pokazao kako filmovi prikazuju Vukovar, koje su narativne smjernice preuzete iz kojih kinematografskih obrazaca i zbog čega je uopće iznimno teško (uspješno) transponirati vukovarsku ratnu priču na filmsko platno. Medijska interpretacija Domovinskoga rata na Hrvatskoj radioteleviziji osnova je analize Vladimira Brnardića koji je pokušao napraviti svojevrstu inventuru obrađenih tema iz Domovinskoga rata i prikazati način na koji su prezentirane, ali i identificirati teme koje su ostale zanemarene te utvrditi uzroke tomu. Radni dio skupa zatvorio je Hrvoje Gržina predloživši analitički pristup fotografskim snimkama kao autentičnim dokumentima i izvorima za daljnje proučavanje Domovinskoga rata u izlaganju „Ovo je bilo“ u Domovinskom ratu – mogućnosti istraživanja fotografskih snimaka.

Nakon svih izloženih referata održana je završna panel-rasprava koju su predvodili doc. dr. sc. Ivana Jukić te prof. dr. sc. Ante Nazor koji je zahvalio izlagačima u nadi da ovo nije posljednji znanstveni skup koji obrađuje temu Domovinskoga rata. Službeni dio zatvorio je glavni tajnik Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu Tomislav Vodička najavivši zbornik radova s ovoga znanstvenoga skupa koji će znanstvenoj javnosti biti predstavljen krajem 2017. godine. Na samom kraju, u Knjižnici Hrvatskih studija, otvorena je izložba „Ratna fotografija“ autora Zlatka Kallea. U ime Knjižnice Hrvatskih studija prisutne je pozdravila i dobrodošlicu im zaželjela Iva Čalić, a izložbu je s nekoliko riječi otvorio Hrvoje Gržina iz Hrvatskoga državnoga arhiva.

Možemo reći da je *Domovinski rat – mogućnosti znanstvenog pristupa* podijeljen u nekoliko tematskih panela na kojima su sudjelovati znanstvenici iz raznih područja, povjesničari, sociolozi, povjesničari književnosti, demografi, komunikolozi, pravnici, teoretičari književnosti, filma i likovne umjetnosti te stručnjaci iz medicine i psihologije, uspješno odžan. Uz dozu znanstvene radoznalosti iščekujemo zbornik radova koji će predstavljati pisani trag prvoga znanstvenoga interdisciplinarnoga pristupa temi Domovinskoga rata, u nadi da će znanstvenici i istraživači ustrajati u nastojanjima da Domovinski rat očuvaju od zaborava.

Lidija Bogović

PUBMET2016: Treća konferencija o znanstvenom izdavaštvu u kontekstu otvorene znanosti / PUMET2016: The 3rd Conference on Scholarly Publishing in the Context of Open Science, Zadar, Sveučilište u Zadru, 20. – 21. listopada 2016.

Imajući u vidu važnost znanstvene publicistike unutar akademske i znanstvene zajednice, Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru prije tri godine započeo je s organizacijom međunarodnoga znanstvenog skupa na temu znanstvene publicistike (PUBLISHING) u kontekstu otvorene znanosti i prosudbe (METRICS), koji je u 2014. i 2015. godini okupio više od 200 sudionika. Nastavljajući razmatrati mnogobrojne promjene u ovom području, u Zadru je od 20. do 21. listopada 2016. godine održana treća konferencija o znanstvenom izdavaštvu pod nazivom PUBMET2016: The 3rd Conference on Scholarly Publishing in the Context of open Science (<http://pubmet.unizd.hr>). PUBMET2016 je i ove godine bio usmjeren na aktualne teme iz područja znanstvenog izdavaštva i prosudbe znanstveno-istraživačkog rada.

Ovogodišnja je konferencija okupila više od 110 sudionika iz Bosne i Hercegovine, Češke, Francuske, Italije, Mađarske, Makedonije, Nizozemske, Norveške, Rumunjske, Slovenije, Srbije, Švicarske, Velike Britanije i Hrvatske, od kojih je njih 30 imalo izlaganja. S obzirom na interdiscipli-

narnost područja, u radu konferencije sudjelovali su stručnjaci iz različitih područja istraživanja, urednici, izdavači, nastavnici i studenti, informacijski stručnjaci, knjižničari i drugi. Tijekom dvodnevnog rada, osim zanimljivih izlaganja, PUBMET2016 konferencija ponudila je i dvije radionice i postersku sesiju.

PUBMET2016 otvorili su prorektora za znanost Sveučilišta u Zadru izv. prof. Ivanka Stričević, voditelj Centra za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković dr. sc. Bojan Macan i pročelnik Odjela za informacijske znanosti doc. dr. sc. Franjo Pehar. Prvi dan konferencije započeo je sesijom Research assessment and OA implementation u sklopu koje je Gunnar Sivertsen s Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education, Oslo, Norveška, jedan od najutjecajnijih svjetskih stručnjaka u području bibliometrije, dao pregled mogućih informacijskih izvora pogodnih za bibliometrijske studije i predložio novi bibliometrijski pokazatelj koji omogućava uravnotežen prikaz različitih znanstvenih područja. Potom je Pablo de Castro iz LIBER-a, voditelj FP7 Post-Grant Open Access Pilota Europske komisi-

je, predstavio najnovije dosege tog OpenAIRE „pilota“ kojim se osiguravaju sredstva za objavu rezultata više od 8.000 završenih FP7 projekata, kako radova u časopisima koji naplaćuju troškove objave u otvorenom pristupu, tako i knjiga i poglavlja u knjigama – također u otvorenom pristupu. Predviđena sredstva u iznosu od 4 milijuna eura mogu koristiti istraživači, urednici, izdavači i ustanove. Dominic Tate sa Sveučilišta u Edinburghu u svojem je izlaganju predstavio sustav prosudbe znanosti u Velikoj Britaniji (Research Excellence Framework) u svjetlu otvorenog pristupa. Da bi se omogućila valjana i transparentna prosudba znanstvene publicistike, za znanstvenike u UK postavljen je uvjet da sve publikacije koje ulaze u sustav prosudbe moraju biti u otvorenom pristupu. Peter Porro iz izdavačke kuće Elsevier izlagao je o pouzdanosti podataka koje se koriste za prosudbu znanstveno-istraživačkog rada, uključujući javne podatke, međunarodne bibliografske baze podataka i institucijske izvore, npr. repozitorije i bibliografije.

U sklopu druge sesije prvog dana pod nazivom Peer review and research integrity Flaminio Squazzoni sa Sveučilišta u Brescii, Italija, i voditelj COST akcije PEERE, otvorio je pred sudionicima konferencije „crnu kutiju“ zvanu recenzijski postupak te istaknuo brojne prednosti kao i moguću pristranost tijekom otvorenog recenzijskog postupka. Ksenija Baždarić sa Sveučilišta u Rijeci pred-

stavila je rezultate detekcije plagijarizma na primjeru časopisa *Croatian Medical Journal*. Analiza odgovora na anketni upitnik upućen urednicima časopisa iz društvenih znanosti koju je proveo i predstavio Radovan Vrana sa Sveučilišta u Zagrebu pokazala je prisutnost tradicionalnog recenzijskog postupka kod svih uključenih časopisa. O tome koliko znanstvenici plagiraju izlagala je Vanja Pupovac sa Sveučilišta u Rijeci, prikazujući rezultate studija detekcije plagijarizma uz pomoć softvera za uparivanje teksta.

U bloku predavanja pod nazivom Open Access and library role Miro Pušnik i suradnici iz Centralne Tehničke knjižnice i Sveučilišta u Ljubljani predstavili su opsežnu studiju publikacija u otvorenom pristupu slovenskih autora na uzorku od 1139 radova u otvorenom pristupu objavljenih tijekom 2015. godine, s naglaskom na utjecaj i ekonomiju. Slovenija je jedna od država koja je lani usvojila nacionalnu politiku otvorenog pristupa. Istraživanje je pokazalo da je 20% slovenskih radova indeksiranih u Scopus bazi podataka dostupno u otvorenom pristupu, a za njihovo objavljivanje plaćena su značajna sredstva. Narcisa Puljek Bubrić i Asim Husanović s Bošnjačkog instituta – Fondacije Adila Zulfikarpašića predstavili su Akademski portal, repozitorij radova u otvorenom pristupu o Bosni i Hercegovini.

Drugi dan PUBMET2016 konferencije započeo je sesijom Good publi-

cation practices. Ana Marušić sa Sveučilišta u Splitu, predsjednica The European Association of Science Editors (EASE) i urednica časopisa *Journal of Global Health*, predstavila je mogućnosti unaprjeđivanja 27 hrvatskih znanstvenih časopisa indeksiranih u Medline bazi podataka. Temeljem kriterija najboljih praksi posebno se osvrnula na upravljanje verzijama, dodatne materijale uz rad, indikatore opsega rada i identifikatore rada. Dobre prakse objavljivanja bile su tema izlaganja Liz Wager iz Sideviewa, jedne od najvećih stručnjakinja u području akademskog izdavaštva i predsjednice Committee on Publication Ethics (COPE). Wager se posebno osvrnula na dva aspekta znanstvenog izdavaštva: pristranost u publikacijama (selektivno izvješćivanje) i autorstvo, ističući probleme neobjavljivanja rezultata velikih kliničkih ispitivanja, neobjavljivanja negativnih rezultata, selektivnog izvješćivanja, kao i teškoća u definiranju i prepoznavanju autorstva, apelirajući na vrjednovanje kvalitete rada, a ne samo broja objavljenih radova. Lea Škorić i suradnici sa Sveučilišta u Zagrebu predstavili su studiju uputa za autore hrvatskih medicinskih časopisa u potrazi za primjenom preporuka International Committee of Medical Journal Editors (ICMJ) za dobre uređivačke prakse. Zaključci studije između ostalog pokazuju da iako uredništva navode ICMJ preporuke u uputama za autore, većinom ih ne primjenjuju u zadovoljavajućem opsegu.

Nicolaie Constantinescu iz Kossona, Rumunjska, pokazao je kako je moguće osigurati pristup i ponovno korištenje istraživačkih podataka ističući snagu tekstualnog prikaza i pohrane podataka i međusobnog povezivanja (linked open data). Problem nereproducibilnosti velikog dijela objavljenih rezultata istraživanja u kontekstu velike količine podataka (big data) predstavio je Želimir Kurtanjek, umirovljeni profesor Sveučilišta u Zagrebu. Mirjana Pejić Bach i suradnici sa Sveučilišta u Zadru i Sveučilišta u Zagrebu prezentirali su rezultate studije razvoja informacijske znanosti u Hrvatskoj temeljem analize sadržaja naslova 1083 radova objavljenih u tom području u periodu od 1997. do 2015. godine, prema Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji CROSBİ.

U bloku Scholarly publishing in Croatia Siniša Zrinščak i Marija Tomečak sa Sveučilišta u Zagrebu predstavili su hrvatski model dodjeljivanja poticaja znanstvenim časopisima. Zrinščak je kao predsjednik Povjerenstva za časopise pri Ministarstvu znanosti i obrazovanja, izložio osnovne koncepte kriterija prosudbe koja se provodi kako bi se sredstva u što većoj mjeri rasporedila kvalitetnijim časopisima te se osvrnuo na utjecaj financiranja na kvalitetu časopisa kao i na strategiju preživljavanja. Časopis *Brodogradnja* kao model samoodrživog časopisa predložila je Nina Antičić sa suradnicima sa Sveučilišta u Zagrebu. Inovativni pristup multimedijalnim sadržajima u izdavaštvu po-

kazao je Vilko Žiljak sa suradnicima. Ivana Batarela Kokić i Snježana Dimzev ispitale su kako studenti koriste informacijske izvore u procesu učenja. Na kraju drugog dana Nikolina Peša Pavlović i Franjo Pehar sa Sveučilišta u Zadru prezentirali su kritički pregled prethodno objavljenih radova o upotrebljivosti digitalnih udžbenika.

PUBMET2016 su obogatile i dvije izvrsne radionice. Pierre Mounier iz OpenEdition podučio je uredništva o stvaranju časopisa i knjiga u području društvenih i humanističkih znanosti korištenjem softvera otvorenog koda, a Pavel Synek iz EBSCO-a predstavio je tzv. „discovery“ alat za una-

prijeđeno pretraživanje više izvora odjednom i PLUM alat za altmetrijske pokazatelje koji ukazuju na popularnost određenog rada na društvenim mrežama i sl.

Mišljenja smo da PUBMET konferencije osiguravaju kvalitetnu platformu za diskusije stručnjaka iz različitih područja koji su uključeni u znanstveno izdavaštvo i diseminaciju znanja. Okupljanje široke zajednice oko brojnih otvorenih pitanja vezanih uz znanstvenu komunikaciju može poslužiti i za postavljanje okvira nacionalnih politika vezanih uz znanstveno izdavaštvo i prosudbu.

Jadranka Stojanovski

9. Dani elektroničkih medija, Opatija 22.-24. studenoga 2016.

9. Dani elektroničkih medija, 22. dani radija, 9. dani televizija, 9. dani interneta, održani su pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović u Opatiji od 22. do 24. studenoga 2016. Predsjednica je prihvatila pokroviteljstvo te zaželjela sudionicima na različitim tematskim konferencijama, panelima i predavanjima koji su okupili veliki broj radijskih i televizijskih nakladnika te medijskih stručnjaka, da konferencija pridonese poboljšanju položaja elektroničkih medija u hrvatskom medijskom prostoru.

Konferenciju su organizirali Hrvatska udruga radija i novina – HURIN, Nacionalna udruga televizija – NUT i Agencija za elektroničke medije – AEM, a suorganizator je bila Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti – HAKOM. Sudionici konferen-

cije bili su Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Odbor za informiranje, informatizaciju i medije Sabora Republike Hrvatske, Članice HURIN-a, Članice NUT-a, Hrvatska radiotelevizija i Nova TV d.d. te mnogi medijski profesionalci koji sudjeluju u organizaciji i proizvodnji medijskih sadržaja.

U Grand Hotelu 4 opatijska cvijeta sudionici skupa sudjelovali su analizi i raspravi ekonomskog radijskog tržišta, položaju i budućnosti neprofitnih medija, položaju djece kao televizijskih korisnika i drugim zanimljivim temama.

Posebnu pozornost privuklo je izlaganje Ministrice kulture Nine Obuljen Koržinek koja je u kontekstu revizije europske Direktive o AV medijima govorila o potrebi za novim Zakonom o elektroničkim medijima i novom medijskom strategijom.